

515 4

VOORLOPIG VERSLAG

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de Zitting 1946—1947.)

Met de Regering is de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht, in wier handen dit wetsontwerp is gesteld, van oordeel, dat de voldoening van uitkeringen tot levensonderhoud kan worden bevorderd door de mogelijkheid van lijfswang. Met het beginsel van het ontwerp kan zij zich dus zeer wel verenigen. Zij geeft gaarne uiting aan haar waardering voor de indiening.

Te recht heeft de Regering ingezien, dat de mogelijkheid van lijfswang op zich zelf niet voldoende is. De schuldeiser in onderhoudszaken is immers vrijwel nimmer in staat de kosten van de gijzeling voor te schieten. Het is duidelijk, dat de Overheid hier te hulp moet komen om het middel effectief te maken.

De gekozen oplossing, dat de Voogdijraad de kosten voorschiet, acht de commissie juist, in elk geval voor zover het onderhoud van minderjarigen betreft. Zij heeft zich wel afgevraagd, waarom ook voor het onderhoud van meerderjarigen, waarmee de Voogdijraad tot dusverre generlei bemoeiing heeft, de bemiddeling van deze raad is voorgeschreven. Men zou zich kunnen voorstellen, dat in geval van meerderjarigen de kosten werden voorgeschoten door het burgerlijk ambestuur. Hoewel de commissie het op praktische gronden aanvankelijk juist acht, de hulp bij het ten uitvoer leggen van onderhoudsvonnissen te concentreren bij de Voogdijraad, zal zij toch gaarne van de Minister vernemen, waarom deze ook bij het onderhoud van meerderjarigen aan de Voogdijraad de voorkeur geeft boven het burgerlijk ambestuur.

De commissie vraagt zich echter af, op welke wijze de Voogdijraad de door hem voorgeschoten kosten zal kunnen terugkrijgen. Krijgt de Voogdijraad een eigen recht tot verhaal van deze kosten rechtstreeks op de schuldenaar? Uit het ontwerp blijkt dit niet. Zou dit niet het geval zijn, dan zal de schuldeiser, die behalve het aan hem verschuldigde onderhoud toch reeds de door hem zelf gemaakte executiekosten op de schuldenaar moet zien te verhalen, ook de door de Voogdijraad voorgeschoten kosten moeten invorderen en daarna afdragen. Uit het begrip „voorschieten” zou men kunnen afleiden, dat de Voogdijraad zich tot de schuldeiser moet wenden. Voorschieten doet men immers ten behoeve van iemand, die anders zelf zou moeten betalen, en dit is in dit geval de schuldeiser, al kan deze de kosten weer op de schuldenaar trachten te verhalen. Zou deze interpretatie juist zijn, dan zou de Voogdijraad zich dus te allen tijde kunnen wenden tot de schuldeiser en dan zou deze maar moeten zien, hoe hij de kosten weer van de schuldenaar terugkrijgt. De schuldeiser zou daarmee weinig geholpen zijn. Zou het geen aanbeveling verdienen, vast te leggen, dat de Voogdijraad de kosten alleen van de schuldenaar kan terugvorderen? Blijkt deze geen verhaal te bieden, dan zouden de voorgeschoten kosten dus ten laste van de Voogdijraad, d.i. de Staat, moeten blijven. De Overheid, als geheel beschouwd, heeft er trouwens ook een eigen, zij het indirect, belang bij, dat de voldoening van onderhoudsuitkeringen wordt afgedwongen; gebeurt dit niet, dan zal immers in vele gevallen de Overheid — gewooslijk de gemeente — de tot onderhoud gerechtigde moeten ondersteunen.

Doch ook indien zou komen vast te staan, dat de Voogdijraad een eigen recht van verhaal tegen de schuldenaar heeft en de voorgeschoten kosten niet rechtstreeks op de schuldeiser mag verhalen, kan het voorschieten voor de schuldeiser financiële moeilijkheden meebrengen. De schuldenaar toch zal na zijn ontslag uit de gijzeling niet alleen moeten voortgaan met het doen van uitkeringen — zulks op straffe van nieuwe gijzeling —, maar hij zal ook de kosten van de Voogdijraad moeten terugbetalen. Slechts zelden zal

hij in staat zijn zowel het een als het ander te volbrengen. In vele gevallen zal betaling aan de tot onderhoud gerechtigde de voldoening van de vordering van de Voogdijraad in het gedrang doen komen of omgekeerd. De vraag is nu, welke vordering prevaleert. In het algemeen moeten executiekosten betaald worden voordat een gedane betaling op de hoofdsom van de schuld in mindering gebracht kan worden; zij zijn ook bevoorrecht op alle goederen van de schuldenaar (art. 1195, 1°, B.W.). In normale gevallen moeten evenwel de executiekosten worden voldaan aan dezelfde schuldeiser als de hoofdsom. Hier daarentegen zijn er twee afzonderlijke schuldeisers. De commissie meent, dat dit geen verschil kan maken; de executiekosten blijven dus bevoorrecht boven de onderhoudsvordering. Deze laatste toch wordt in art. 1195 B.W. eerst onder 7° genoemd en komt dus later dan die tot betaling van de „gerechtskosten veroorzaakt door uitwinning en boedelredding”. De commissie neemt aan, dat de kosten van de gijzeling onder deze gerechtskosten vallen. Dit is een niet zeer bevredigend resultaat. Het komt de commissie aanvankelijk voor, dat de tot onderhoud verplichte na zijn ontslag uit de gijzeling in de eerste plaats zijn verplichting tot uitkering behoort te hervatten en dat eerst daarna sprake mag zijn van terugbetaling van de voorschotten van de Voogdijraad. In elk geval zal een mogelijkheid van belangenconflicten tussen de Voogdijraad en de schuldeiser ontstaan. Gaarne zal zij hieromtrent het oordeel der Regering vernemen. Meent de Minister, dat hierin door aanwijzingen zijnerzijds aan de Voogdijraden kan worden voorzien?

Volgens het ontwerp zal lijfswang alleen mogelijk zijn, indien de tot uitkering gerechtigde daartoe zelf het verzoek doet. In vele gevallen wendt de schuldeiser zich echter, nadat hij bij de schuldenaar vergeefs heeft aangeklopt, tot de gemeente (maatschappelijk hulpbetoon), die dan begint met aan de schuldeiser een ondersteuning te geven en vervolgens tracht deze ondersteuning geheel of gedeeltelijk op de tot onderhoud verplichte te verhalen. Deze laatste vordering berust niet rechtstreeks op het eerste boek van het B.W., doch op de Armenwet. Van de zijde der gemeenten is er nu, naar de commissie meent te recht, op gewezen, dat ook de gemeenten het middel van lijfswang behoren te kunnen gebruiken ter bevordering van de voldoening van zulk een op de Armenwet berustende schuld, die immers in wezen een indirecte onderhoudsverplichting is. Daartoe zouden in de Armenwet de nodige bepalingen opgenomen dienen te worden. De commissie meent, dat dit het beste bij dit wetsontwerp zou kunnen geschieden. Zij vestigt er nog de aandacht op, dat de gemeente de tot onderhoud gerechtigden niet kan dwingen zelf van het middel van gijzeling gebruik te maken. Dezen zullen dikwijls daartoe ook niet geneigd zijn en zij kunnen de werking van het middel vaak ook niet afwachten. Een zelfstandig recht tot het doen toepassen van lijfswang kan de gemeente dus moeilijk missen.

Van de mogelijkheid van lijfswang zal een zekere afschrikwekkende werking uitgaan. Dat het middel afdoende zou zijn, zal echter wel niemand menen. De commissie heeft zich daarom afgevraagd, of het zin heeft naast de lijfswang, een civielrechtelijk middel, ook een strafsanctie, dus een strafrechtelijk middel, toe te passen. Deze vraag meent zij echter in meerderheid ontkennend te kunnen beantwoorden. De bedreiging met straf zou niet sterker zijn dan die met een civielrechtelijke vrijheidsberoving.

Overigens moet men hopen, dat de gijzeling zoveel preventieve kracht zal blijken te hebben, dat zij zelden behoeft te worden toegepast. Het huidige zeer ernstige gebrek aan plaatsruimte in de huizen van bewaring zou immers een toepassing op enigszins ruime schaal volkomen uitsluiten.

Dat tenuitvoerlegging bij lijfswang niet mogelijk zal zijn zonder speciale rechterlijke toestemming en dat het verlenen daarvan is opgedragen aan de president van de arrondissementsrechtbank op de wijze van een kort geding, acht de commissie juist gezien. Intussen heeft zij bezwaar tegen het gebruik van het woord „exequatur”. Dit moge in de juridische literatuur veel gebruikt worden, in de wet behoren woorden, die voor niet-juristen onverstaanbaar zijn, zoveel mogelijk te worden vermeden. In artikel 431 Rv., waar de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen behandeld wordt, spreekt de wet van „verlof van executie”. Nog beter zou de commissie achten „verlof tot tenuitvoerlegging”; in de volgende artikelen kan dan telkens eenvoudig van „verlof” gesproken worden.

Het ontwerp is ingediend vóórdat het nieuwe kinderrecht tot wet verheven was en het zal vermoedelijk worden behandeld vóórdat het kinderrecht in werking treedt. Het verwijst dus nog naar de oude artikelen van het Burgerlijk Wetboek. Treedt nu op een nader te bepalen datum het herziene kinderrecht in werking, dan zullen deze verwijzingen dus moeten worden veranderd. Evenals bij het wetsontwerp in zake de akten van overlijden (495) vraagt de commissie zich af, of hiervoor niet een oplossing kan worden gevonden in deze

zin, dat in het wetsontwerp een bepaling wordt opgenomen, inhoudende, dat van de inwerkingtreding van het kinderrecht af de wijzigingen door andere worden vervangen.

Overigens geven de artikelen de commissie slechts tot enkele opmerkingen aanleiding.

In art. 598*d* wordt gesproken van „een- of meermaal”. Nu kan men wel zeggen: tweemaal, driemaal, enz., doch niet: meermaal. „Eenmaal of meermalen” ware een juistere redactie.

In art. 598*h* wordt o.m. art. 596 toepasselijk verklaard. Krachtens dat artikel onder 3°. verkrijgt de gegijzeldde echter zijn ontslag door boedelafstand. Het kan, naar de commissie meent, niet in de bedoeling van de Regering gelegen hebben deze bepaling hier van toepassing te doen zijn. Gijzeling moet immers, blijkens de toelichting, in onderhoudszaken o.m. dienen om personen tot betaling te dwingen, die in feite over ruime middelen beschikken, doch die zich opzettelijk in zodanige positie hebben gebracht, dat zij juridisch daarover niet de beschikking hebben. De mogelijkheid van boedelafstand zou het zulke mensen te gemakkelijk maken. Hetzelfde geldt voor personen, die niets of weinig bezitten, doch zich door arbeid de middelen kunnen verschaffen om aan hun onderhoudsplicht te voldoen.

In art. IV wordt aan het slot art. 870 Rv. genoemd; moet dit niet zijn art. 874*a*? Overigens zou het gehele art. IV eenvoudiger en duidelijker kunnen zijn. Naar de commissie meent, is de enige wijziging, welke in het hier genoemde art. 19*d* behoeft te worden aangebracht, deze, dat na „Tweeden Titel” worden ingevoegd de woorden „en de Vijfde Titel”.

Aldus vastgesteld 6 October 1947.

TERPSTRA.

DONKER.

ROOLVINK.

TENDELOO.

WTTEWAALL VAN STOETWEGEN.

STOKVIS.

SASSEN.